

ברכת הלבנה

ע"פ הגהותיו והדרכותיו של מרן הגר"י רצאבי שליט"א

ונתקנה מפני שרואים בה בתנועת הלבנה, מעשה השי"ת וגבורתו יותר מבכל הכוכבים שאין תנועתם נראית כ"כ לעין כל, כמו תנועת הלבנה שהכל רואים שהיא מתנועעת ומקפת כל הרקיע בכל חודש, והיא לנו כקבלת השכינה בכל חודש שרואין בה גודל מעשיו. וגם יש בה סוד שרומזת לשכינה. הלכך יברך עליה מעומד, ויתלה עיניו כנגדה ויאמר בא"י אמ"ה אשר במאמרו וכו'. (מהרי"ץ בעץ חיים)

ההלכות הן משע"ה ושערי יצחק

(א) זמן תחלת ברכת הלבנה: אחר ג' ימים מעת לעת (24 שעות) מזמן המולד (תחילת הופעת הלבנה). ולכתחלה נוהגים להמתין שבעה ימים. אך כשחל מוצ"ש קודם שבעה ימים יברכו עליה במוצ"ש.

(ב) זמן סיום ברכת הלבנה: עד ששה עשר יום (מעת לעת) מזמן המולד (תחלת הופעת הלבנה) ויום ששה עשר אינו בכלל. וי"א עד ארבע עשרה יום מעת לעת, ושמונה עשרה שעות, ועשרים ושתיים דקות מהמולד.

(ג) מצוה מן המובחר לברך עליה במוצאי שבת, אך אם מוצ"ש יהיה לאחר עשרה ימים מן המולד – דהיינו שמוצ"ש יהיה ליל י"א, או שיש איזה חשש שמא לא תהיה אפשרות לברך עליה, אין להמתין למוצ"ש.

(ד) כשמברכין עליה בחול ראוי ללבוש בגדים נאים.

(ה) אין מברכין על הלבנה בבין השמשות אלא אחר צאת הכוכבים.

(ו) אם נתכסית בעב אין לברך עליה אא"כ הוא דק וקלוש שנהנה מאורה.

(ז) אם התחיל לברך ואח"כ נתכסית בעב, גומר הברכה. אבל אם משער שלא יוכל לגמור הברכה קודם שתתכסה, אסור לו להתחיל.

(ח) צריך לברך עליה תחת כיפת השמים, אבל אם אין המקום נקי, או מפני צינה מרובה, או מחמת אונס אחר, אפשר לברך עליה בתוך הבית בעד החלון, או מזכוכית בהירה. ושוב שהחלון יהיה פתוח.

(ט) מצוה לברך על הלבנה בציבור, משום ברב-עם הדרת מלך. לכן אם הציבור מברכים על הלבנה והוא עדיין לא התפלל ערבית יברך עמם, אבל לא יתעכב מלברך ביחיד עד שתזדמן לו אסיפת עם, כי מצות זריזין מקדימין דוחה למצות ברב-עם.

(י) סדר ברכת הלבנה למנהגינו: בסיום תפלת ערבית (אחר עלינו לשבח) יוצאים חוץ לבית הכנסת ועומדים כנגד הלבנה ומסתכלים בה כדי לברך (ואח"כ אסור להסתכל בה) ומיישרים רגליהם כמו בתפלת שמונה עשרה.

הגדול שבציבור אומר לבדו, והקהל עמו בלחש עד אמן אמן

מסתכל על הלבנה ואומר פסוק זה:

כִּי אֶרְאֶה שָׁמַיךָ, מַעֲשֵׂה אֲצִבְעוֹתֶיךָ. יְרַח וְכוּכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנְנֹת:

ואחר- כך לא יסתכל בה יותר

תֵּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל, אֱלִמְלָא לֹא זָכוּ יִשְׂרָאֵל אֱלֹא
לְהַקְבִּיל פָּנֵי אֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים פַּעַם אַחַת בַּחֲדָשׁ, דַּיִם. אָמַר
אֲבִי, הִלְכָּךְ מַעֲוֹמַד:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
בְּמֵאמְרוֹ בָּרָא שְׁחָקִים, וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאִם.
חֶק וְזִמּוֹן נָתַן לָהֶם, שְׁלֹא יִשְׁנוּ אֶת תַּפְקִידָתָם.
שָׁשִׁים וּשְׁמֹנִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנֵיהֶם. פּוֹעֵלִי
אַמֶּת, שֶׁפָּעִלְתָּם אֱמֶת. וְלִלְבָנָה אָמַר שְׁתַּתְּחִדֵּשׁ,
לְהִיּוֹת עֶטְרַת תַּפְאֶרֶת לַעֲמוּסֵי בֶטֶן, שֶׁהֵם
(שָׁהִם) עֲתִידִים לְהִתְחַדֵּשׁ בְּמוֹתָהּ, וּלְפֹאֶר
לְיוֹצְרָם עַל כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה,
מַחֲדֵשׁ חֲדָשִׁים:

סִימָן טוֹב תִּהְיֶה לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל: (ג' פעמים)

מרקדים כנגד הלבנה בכל תיבת "ברוך"

בְּרוּךְ יוֹצֵרֵךְ, בְּרוּךְ עוֹשֵׂיךְ, בְּרוּךְ קוֹנֵיךְ, בְּרוּךְ בּוֹרְאֵיךְ.
בְּשֵׁם שְׁאֲנוּ מְרַקְדִּים בְּנִגְדֶיךָ, וְאֵין אָנוּ יְכוּלִים לַגֵּעַ בִּיד, כִּד
אִם יִרְקְדוּ אַחֲרַיִם בְּנִגְדֵנוּ לְהַזִּיקֵנוּ, לֹא יוּכְלוּ לַגֵּעַ בָּנוּ. תַּפֵּל

עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וּפָחַד, בְּגֹדֶל זְרוּעֶךָ יְדָמוּ כְּאֶבֶן: כְּאֶבֶן יְדָמוּ,
זְרוּעֶךָ בְּגֹדֶל וּפָחַד, אֵימָתָה עֲלֵיהֶם תִּפֹּל:

(ווחור מ"סימן טוב" עד כאן שלוש פעמים.)

דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיִם (שלוש פעמים)

יש נוהגים שמכאן אומרים עמו כל הקהל בקול אָמֵן, אָמֵן, אָמֵן: סְלָה, סְלָה, סְלָה:

לֵב טָהוֹר בָּרָא לִי אֱלֹהִים, וְרוּחַ נָכוֹן תִּדְּשׁ בְּקִרְבִּי:

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת, אֲשָׁא עֵינֵי אֶל הַהָרִים. מֵאֵין יָבֹא עֲזָרִי: עֲזָרִי
מֵעַם יְהוָה, עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: אֵל יִתֵּן לַמּוֹט רִגְלֶךָ, אֵל
יָנוּם שְׁמֶרְךָ: הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן, שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: יְהוָה
שְׁמֶרְךָ, יְהוָה צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ: יוֹמָם, הַשֶּׁשֶׁשׁ לֹא יִכְבֶּה.
וְיָרֵחַ בְּלִילָה: יְהוָה יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע. יִשְׁמַר אֶת נַפְשְׁךָ: יְהוָה
יִשְׁמַר צִאתְךָ וּבֹאֶךָ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

הַלְלוּ-יָהּ, הַלְלוּ אֵל בְּקֹדֶשׁוֹ, הַלְלוּהוּ בְּרַקִּיעַ עֶזֶר: הַלְלוּהוּ
בְּגִבּוֹרָתוֹ, הַלְלוּהוּ בְּרַב גְּדֻלּוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתִקְעַ שׁוֹפָר, הַלְלוּהוּ
בְּנֶבֶל וּבְכוֹנֹר: הַלְלוּהוּ בְּתֶף וּמַחּוֹל, הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעִגְבִּי:
הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שָׁמַע, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כָּל הַנְּשָׁמָה
תְּהַלֵּל יָהּ, הַלְלוּ-יָהּ:

קוֹל דְּוִדִּי הִנֵּה זֶה בָּא מְדִלֵּג עַל הַהָרִים, מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת:
דּוֹמָה דְּוִדִּי לְצִבִּי, אוֹ לְעֶפֶר הָאֵילִים. הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחֲרֵי
כְּתֻלָּנוּ, מְשַׁגִּיחַ מִן הַחֲלָנוֹת, מֵצִיץ מִן הַחֲרָפִים:

רבי חנניא בן עקשיא אומר. רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך
הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר יְהוָה חָפֵץ לְמַעַן צְדָקוֹ, גְּדִיל תּוֹרָה וְיֹאדִיר:
(האל"ף מורגשת קצת בקריאה).

ואומר אחד מהציבור קדיש דרבנן שהוא קדיש דעתיד

יתגדל ויתקדש שְׁמִיה רַבָּא. [אָמֵן]

דְּעֵתִיד לְחֻדְתָּא עֲלֵמָא, וּלְאַחָא מִיתָא, וּלְמַפְרָק חַיָּיא, וּלְמַבְנֵי קִרְתָּא יְרוּשָׁלַם, וּלְשִׁכְלָלָא הִיכְלָא קְדִישָׁא, וּלְמַעַקֵּר פּוֹלְחָנָא נּוֹכְרָאָה מִן אַרְעָא. וּלְאַתְבָּא פּוֹלְחָנָא דִּי שְׁמִיה, לְאַתְרֵיהּ בְּהַדְרֵיהּ בְּזוּיָהּ וּבִיקְרִיָּהּ. וְיִמְלוּךְ מַלְכוּתֵיהּ, וְיַעֲמֹחַ פּוֹרְקָנֵיהּ, וְיַבֵּעַ (וְיִגְ) וְיִקְרִיב) מְשִׁיחֵיהּ, וְיַפְרוֹק עַמֵּיהּ, בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּיהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעֵגְלָא וּבְזֶמֶן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן וְעוֹנִים הַצִּיבוֹר וְהוּא עִמָּהֶם [אָמֵן] יְהֵא שְׁמִיה רַבָּא מְבָרַךְ, לְעָלָם וּלְעָלְמֵי עָלְמֵיָא. יִתְבָּרַךְ [אָמֵן] וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַדָּר וְיִתְהַלָּל וְיִתְנַשָּׂא, שְׁמִיה דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. [אָמֵן]

לְעִילָא לְעִילָא מִכָּל בְּרַכְתָּא, שִׁירְתָּא וְתִשְׁבַּחְתָּא וְנַחֲמָתָא דְאַמִּירִין בְּעֲלֵמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן. [אָמֵן]

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל (כָּל) תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, דְּעִסְקִין בְּאַוֲרִיתָא (קְדִישָׁתָא), דִּי בְּאַתְרָא הָדִין וְדִי בְּכָל אֶתֶר וְאַתֶּר. יְהֵא לַהוֹן וְלָנָא חֲנָא וְחֶסְדָּא וְרַחֲמֵי, מִן קִדְם אָבוּנָא דְבִשְׁמֵיָא, וְאִמְרוּ אָמֵן. [אָמֵן]

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא, וְסִיעֵתָא וּפּוֹרְקָנָא וְרוּחָא, וְחֲנָא וְחֶסְדָּא וְרַחֲמֵי, עַלִיכוֹן וְעַלְנָא וְעַל כָּל קְהֵלָהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, וְאִמְרוּ אָמֵן. [אָמֵן]

ואומר השליח ציבור עם הקהל:

עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל:

ואומרים ג' פעמים אלו לאלו **שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם** ויש מוסיפים חֲדָשׁ טוֹב

ואם הוא יחיד יאמר שָׁלוֹם עֲלֶיךָ נַפְשִׁי

וטוב לנער שולי הבגדים והטלית הקטן לצד הארץ ג' פעמים.

וילכו לבתיהם בלב טוב, כאילו הקבילו פני שכינה.